

Badhuis en gezinsverpleging in Beilen:

Monumenten uit een recent verleden

Achter de wasserij op het terrein van GGZ Zuidwest-Drenthe in Beilen staat een badhuis. Een vreemd idee in een tijd waarin vrijwel iedereen thuis een badkamer heeft. Vroeger lag dat anders. Toen was een badhuis echt nodig. Want hoe werden de patiënten uit de gezinsverpleging en van het psychiatrisch ziekenhuis Beileroord anders gewassen? De gezinsverpleging bestaat niet meer. Het badhuis - als gebouw - nog wel. Een recente geschiedenis uit Beilen.

Het huidige badhuis is niet het originele exemplaar. Het eerste badhuis werd begin jaren '30 gebouwd en zat vast aan het hoofdgebouw van het oude Beileroord. Bij de grootscheepse verbouwing van Beileroord in de jaren '70 is het badhuis gebouwd zoals we dat nu kennen. Over de locatie was nagedacht: achter de wasserij, zodat de vuile kleren van de mensen meteen gewassen konden worden. Dit badhuis was groter en ruimer opgezet dan het oorspronkelijke. Later, toen het badhuis uit de mode raakte, werd het omgebouwd tot een ruimte voor bewegingstherapie.

Baddienst

Eén keer per week kon men gebruik maken van het badhuis. Er kwamen zowel patiënten die verbleven op het terrein van Beileroord als mensen die in gezinnen waren geplaatst. Oud-werknemer Teun van Hes: "Ik heb vanaf 1957 gewerkt als broeder op de herenafdeling van Beileroord. In die functie had ik zo nu en dan dienst in het badhuis. Dat stond op de dienstlijsten aangegeven. Dan stond er een grote letter B achter je naam. Ik had geen hekel aan de baddienst. Integendeel, je was vroeg vrij. Normaal gesproken was je om vijf uur vrij, maar als we om vier uur klaar waren met baden, dan mocht je naar huis." Van Hes vervolgt: "Het badhuis stond los van alle afdelingen. Ik ging mee als de heren in bad gingen. Dat gebeurde één keer per week. Ook de dames gingen één keer per week. Als ze naar het badhuis gingen, dan lagen de schone kleren en het schone ondergoed al klaar. Dan gingen ze in bad en werden de haren gewassen en nagels geknipt. Daar waren allemaal mensen voor. De één zorgde voor de kleren, de ander knipte de nagels. Sommige patiënten moest je echt helpen, anderen konden het vrijwel alleen af. Ook het personeel, de verpleging en de technische dienst ging wel eens naar het badhuis. Niet iedereen had thuis immers een bad of douche. Dat was in die tijd niet zo."

Droog verschonen

Naast de patiënten die in die tijd gescheiden op het terrein van Beileroord verbleven, waren er ook de gezinspatiënten. De gezinspatiënten woonden bij de mensen thuis, in Beilen, en gingen overdag naar de arbeidstherapie. Oud-werknemer Gerard Kamphuis, destijds eerste psycholoog, vertelt: "Begin jaren dertig hadden de mensen nog geen douches thuis. Wij wilden zeker weten dat de mensen ook gewassen werden. Daarom kwamen ze naar het badhuis. De patiënten werden één keer in de week droog verschoond. Ze kregen dan schoon ondergoed. De andere week kregen ze een stortbad. We zeiden toen al gekscherend dat later niemand meer de term 'droog verschonen' zou begrijpen. Mensen zouden denken dat we de patiënten afschuurden met zand." Kamphuis vervolgt: "De sessies in het badhuis verliepen zo, dat de mensen er per groep en op afspraak heen gingen om gewassen te worden."

Vertrouwd beeld

De gezinnen stelden zichzelf beschikbaar voor de gezinsverpleging. Volgens Kamphuis werd dit al gauw gebruikelijk in het dorp: "Beileroord was in die tijd een heel open instituut. De openbare weg liep dwars over het terrein. Het is nu de toegangsweg naar het hoofdgebouw. Patiënten die door het dorp liepen, vormden een bekend dorpsbeeld. Nadat de gezinsverpleging eenmaal was

gevestigd, is het een vanzelfsprekendheid geworden in Beilen. Gezinnen zagen er in die periode heel anders uit. Kinderen namen hun ouders in huis als die ouder werden en ook de knecht at 's avonds mee. In die gezinsvorm was het heel goed mogelijk om patiënten in huis te nemen."

Uit de mode

Tegenwoordig is de situatie heel anders. Kamphuis: "De gezinsverpleging is op een gegeven moment uit de mode geraakt. De zwakzinnigenzorg en psychiatrische zorg werden gescheiden en daarmee werd de toestroom van mensen die hiervoor in aanmerking kwamen steeds kleiner. In de tijd van de gezinsverpleging was er nog geen scheiding van zwakzinnigenzorg en echt psychiatrisch zieken. Je had dus mensen die te goed waren voor de psychiatrie en te zwak voor de maatschappij. Vooral dit type mensen kwam

in de gezinsverpleging terecht. Nu heb je thuiszorg en gezinsvervangende tehuizen. Dat was toen niet zo. Toch is het nooit helemaal verdwenen. Het gebeurt nu alleen nog op heel kleine schaal. Er zijn nu nog een stuk of tien gezinnen die op die manier zorg verlenen.

De mentaliteit is tegenwoordig heel erg veranderd. Kinderen moeten op tijd naar school, ouders werken allebei, en iedereen wil op vakantie. Begin jaren '60 ging niemand op vakantie. Maar toen het economisch beter ging, kwamen dat soort dingen steeds meer voor. De drempel om iemand in het gezin op te nemen werd steeds hoger. De patiënt werd steeds meer een blok aan het been. En bovendien heeft de maatschappij nu ook allerlei alternatieven te bieden."

Zoals de gezinsverpleging uit de mode raakte, zo overkwam het ook het badhuis. De mensen kregen thuis een douche of badkamer. De noodzaak voor een badhuis verdween, maar niet het gebouw. Het staat er nog altijd.

(ME)